

EL LLENGUATGE

Per on hi aneu?

El conjunt *on hi* és, tal com és ben sabut, generalment pleonàstic, per exemple, en una oració com «Vet aquí el carrer per on hi passàvem sovint», en què *on i hi* tenen el mateix antecedent, *el carrer*, raó per la qual cal eliminar d'aquesta oració el pronom *hi* i mantenir-hi *on*, que és el mot que exerceix la funció de terme d'enllaç. Malgrat que hem dit que es tracta d'un fet ben sabut, construccions com «Una reunió on hi participaven delegats...» són encara força freqüents en textos impresos —mal revisats, és clar. Però es poden donar i es donen casos en què coincideixen els mots *on i hi* sense formar pleonasma, perquè cada mot representa un antecedent diferent, especialment amb verbs que indiquen moviment vers un punt determinat, com és ara *anar, fer cap, confluïr, etc.*, o bé d'altres accions que hi conclouen o s'hi resolen, com *ficar, injectar, enganxar, et.*: *on* sol representar el lloc en què s'esdevé l'acció o el moviment i *hi* el punt de destinació o conclusió. Diem, així, *El Ter passa per Ripoll, on hi conflueix el Freser*, en què *on* representa a Ripoll i *hi* representa amb el Ter.

No sempre que hem exposat aquest cas —ho hem fet un cop en aquesta columna— hem reeixit a convèncer els nostres oients o lectors. Per això hi volem insistir, especialment amb la indicació d'alguns exemples no propis, que creiem que poden ésser demostratius i que tenen autoritat. En primer lloc, els coneguts versos de Maragall *Digueu, companys: per on hi aneu? Digueu, companys: per on s'hi va?* («L'Empordà»). És evident que la supressió del pronom *hi* —que hi vol dir «a l'Empordà» — alteraria el sentit

d'aquestes frases. Vegem, tot seguit, els exemples que tenim anotats del Diccionari Fabra: *La boca del formiguer, per on s'hi cala foc* («boca»); *...amb un orifici per on s'hi injecta aire...* («lascó»); *...amb una petita esclatxa per on hom pot ficar-hi monedes...* («guardiola»). També amb el relatiu compost, que concorre amb *on* en les designacions de lloc: *Forat... pel qual s'hi fica el vi*.

També es pot esdevenir que en una coincidència *on hi*, el pronom feble representi un complement proposicional: *És un lloc on hi penso sovint, en tu; Inflar-se, botir, una cosa en la part on no s'hi oposa l'embolcall...* («rebotir»). Vegem, encara, una combinació de relatiu compost representant un comp. prep., i el locatiu *hi*: *... d'un lloc per la temperatura a la qual hi bull l'aigua* («hipsòmetre»).

Albert Jané